

สถานภาพทางการเมืองของรัฐไทย ผ่านการเข้าร่วมสงครามเกาหลี

เกษราภรณ์ หาญแก้ว*

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งนำเสนอเหตุการณ์การส่งกองทัพบกไทยเข้าร่วมในสงครามเกาหลีซึ่งส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อสถานภาพทางการเมืองของประเทศไทยทั้งในและนอกประเทศ ในช่วงเวลาดังกล่าวถือเป็นโอกาสของรัฐบาลไทยภายใต้การนำของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ในการแสดงแสนยานุภาพและกบฏพลังทางการเมืองของไทยที่สูญสิ้นไปในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 คืบมา ด้วยเหตุนี้ การดำเนินนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแนวอนุรักษนิยมได้ผนวกรวมกับกองทัพไทยภายใต้การนำของจอมพลแปลกจึงนำไปสู่การลดทอนอำนาจการปกครองของคณะราษฎรในยุคนั้นก่อนหน้าแบบเบ็ดเสร็จในช่วงสุดท้ายก่อนปีค.ศ. 1950 ถือเป็นการตัดกำลังของคณะราษฎรจากบทบาททางการเมืองของรัฐไทย นอกจากนี้ ประเทศไทยเป็นประเทศแรกในเอเชียที่เข้าร่วมในสงครามเกาหลี ดังที่รัฐไทยกล่าวว่าไทยมีสถานะเป็น “ประเทศแรกสุด” ในการสรุปบทบาทผู้นำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปสู่การก่อตั้งองค์การสนธิสัญญาป้องกันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEATO) ณ กรุงเทพมหานครในปี ค.ศ. 1951

คำสำคัญ: สงครามเกาหลี; คอมมิวนิสต์; นโยบายการต่างประเทศ; กองทัพ; แนวคิดอนุรักษนิยม

* มหาบัณฑิตจากภาควิชาประวัติศาสตร์, คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ติดต่อได้ที่: kate2pj@gmail.com

Thailand's Political Statuses through the Participation in the Korean war

Katesaraporn Hanklaeo*

Abstract

This study aims to illustrate that it was the sending of military forces to the Korean War that caused considerable impact on the political statuses of Thailand, domestic and abroad, during the period. It provided an opportunity for the Thai government under Field Marshal Plaek Phibunsongkhram to exhibit and regain military power after the losses in World War II. Consequently, the conservative leaning Ministry of Foreign Affairs joined hand with the army under Field Marshal Plaek. This led to an eventual decrease in the previous governing power of The People's Party (Khana Ratsadon) existing before 1950, severing the party's power from the Thai state's political scene. Moreover, Thailand was the first Asian country to take part in the Korean War. The Thai state claimed its status as "the very first one" in assuming the leading role within Southeast Asia, leading to the establishment of Southeast Asia Treaty Organization (SEATO) in Bangkok in 1951.

Key words: The Korean War; Communist; foreign policy; forces; conservative

* A Graduated Master degree student from Department of History, Faculty of Arts, Chulalongkorn university, e-mail: kate2pj@gmail.com

บทนำ

ภายใต้สถานการณ์ของสงครามเย็นทศวรรษที่ 1950 ประเทศไทยกลายเป็นพื้นที่ที่สหรัฐอเมริกาหวังให้เป็นรัฐกันชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อป้องกันการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ตามทฤษฎีโดมิโน อีกทั้งรัฐบาลไทยต้องการความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ กำลังทางการทหารและเทคโนโลยีสมัยใหม่จากสหรัฐอเมริกา เป็นผลให้ไทยประกาศตัวเป็นพันธมิตรร่วมกับประเทศเสรีนิยมและเข้าร่วมสงครามเกาหลีในปี 1950 เพื่อยืนยันสถานะทางการเมืองของตนต่อการเป็นประเทศที่ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์

จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้เกิดผลพวงบางประการจากการเข้าร่วมสงครามเกาหลีของประเทศไทย นอกเหนือจากสถานะมิตรประเทศของสหรัฐอเมริกาและประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ไทยยังสามารถขึ้นสู่การเป็นผู้นำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จากการส่งกำลังทหารเข้าร่วมในสงคราม ส่งผลให้รัฐบาลทหารของจอมพล ป. พิบูลสงครามสามารถแสดงศักยภาพทางการทหารของรัฐบาล เป็นการเปิดโอกาสให้รัฐบาลจอมพล ป. ซึ่งเคยได้ชื่อว่าเป็นอดีตเผด็จการทหารขึ้นมามีอำนาจอีกครั้ง อีกทั้งการเข้าร่วมสงครามเกาหลีทำให้กระทรวงต่างประเทศเข้ามามีบทบาทอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งที่ตามมาคือ การร่วมมือกันระหว่างกระทรวงการต่างประเทศที่อยู่ภายใต้อำนาจของกลุ่มอนุรักษ์นิยม และอำนาจทางการเมืองที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทำให้เกิดการร่วมมือของสองชั่วอำนาจทางการเมืองไทย ที่เกิดขึ้นพร้อมกับการเป็นรัฐชาติสมัยใหม่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ของประเทศไทยเป็นภาพที่สมบูรณขึ้น ทำให้ในช่วงต้นทศวรรษ 1950 อำนาจทางการเมืองของคณะราษฎรลดบทบาททางการเมืองลง ถึงแม้จอมพล ป. พิบูลสงคราม จะเคยเป็นส่วนหนึ่งของคณะราษฎรก็ตาม

รัฐบาลไทยกับสาธารณรัฐเกาหลีก่อนสงคราม

Your great country now joins and gives us encouragement for the unity of purpose developing everywhere among nations of the democratic faith. They confirm my belief that freedom-loving, liberty and justice must ultimately prevail. With this strengthened faith, I thank Your Excellency from the bottom of my heart for the past, for the present, and most of all, for the bright future which will inevitably favor the relations between our two peoples.

ซึง มั่น รี (SYNGMAN RHEE),

29 October 1949¹

เราขอตอบรับอักษรสาสน์ของท่าน ... ยอมรับนับถือสาธารณรัฐเกาหลีเป็นรัฐบาลที่มีอธิปไตยอันชอบด้วยกฎหมายในเกาหลี และแจ้งต่อเราถึงมิตรภาพอันจริงใจ ซึ่งรัฐบาลและประชาชนของสาธารณรัฐเกาหลีมีอยู่ต่อรัฐบาลและประชาชนแห่งประเทศไทย

(ร่าง) พระราชสาสน์ตอบประธานาธิบดีสาธารณรัฐเกาหลี,

3 เมษายน ค.ศ.1950²

ข้อความที่คัดมาข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของอักษรสาสน์ขอบคุณจากประธานาธิบดีซึงมันแห่งสาธารณรัฐเกาหลีมายังรัฐบาลไทยที่ให้การรับรองรัฐบาลจากการเลือกตั้งภายใต้การดูแลของสหประชาชาติเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมาย และอีกข้อความคือส่วนหนึ่งของร่างพระราชสาสน์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลย (รัชกาลที่ 9) ตอบไปยังรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลีหรือเกาหลีใต้ แสดงความยินดีและไม่ตรีจิตในการจัดตั้งรัฐบาลเกาหลีใต้ได้สำเร็จ จดหมายตอบได้จากทั้งสองรัฐบาลเกิดขึ้น

¹ หจข., สร 0121.12/3 เรื่องการรับรองรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลี.

² เรื่องเดียวกัน.

ภายใต้เงื่อนไขของการเป็นสมาชิกสหประชาชาติในช่วงปลายทศวรรษที่ 1940 นับเป็นครั้งแรกที่รัฐไทยแสดงบทบาทในฐานะสมาชิกสหประชาชาติและในฐานะประเทศที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการในเวทีการเมืองโลก

ในวันที่ 14 กันยายน ค.ศ.1949 คณะรัฐมนตรีไทยลงมติรับรองรัฐบาลเกาหลีใต้ และรัฐบาลของอินโดนีเซีย รัฐบาลไทยเห็นว่ายบายการรับรองรัฐบาลทั้งสองเป็นไปตามนโยบายของสหประชาชาติ แม้รัฐบาลไทยจะไม่แน่ใจต่อผลเสียหยาที่จะตามมา แต่คณะรัฐมนตรีพิจารณาว่าหากเพิกเฉยต่อกรณีนี้อาจเป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับนโยบายของสหประชาชาติ ไทยจึงแบ่งรับแบ่งสู้ในการรับรองสถานภาพของรัฐบาลเกาหลีใต้ เพราะไทยเองไม่แน่ใจต่อสถานภาพของรัฐบาลไทยเองในเวทีการเมืองโลก สิ่งที่รัฐบาลทำในขณะนั้นคือแจ้งเรื่องการรับรองรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลีไปยังสถานทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน เพื่อให้เอกอัครราชทูตไทยลงมติเห็นชอบในการรับรองและดำเนินการรับรองเกาหลี สุดท้ายหลังจากผ่านความเห็นชอบของทั้งคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี และเอกอัครราชทูตไทยประจำสหรัฐอเมริกาแล้ว ประเทศไทยเป็น 1 ใน 31 ประเทศที่ลงมติรับรองรัฐบาลเกาหลีใต้ของประธานาธิบดีนายรีซึ่งมันโดวินินี้³

ก่อนที่จะจดหมายของประธานาธิบดีรีซึ่งมันจะส่งมายังรัฐบาลไทยนั้น ในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ.1949 สมาคมแห่งชาติเกาหลี (Korean National Association) ได้ส่งจดหมายเวียนเพื่อขอความเห็นใจจากประเทศสมาชิกสหประชาชาติ รวมถึงประเทศไทย เพื่อเรียกร้องให้นานาชาติถอนกำลังทหารออกจากคาบสมุทรเกาหลี⁴ สมาคมแห่งชาติเกาหลีให้เหตุผลว่า

การเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในวันที่ 10 มีนาคม ค.ศ.1948 จากการสนับสนุนขององค์การสหประชาชาตินั้นเคยเป็นดังความหวังของชาวเกาหลี ที่จะนำคาบสมุทรแห่งนี้ไปสู่ประเทศประชาธิปไตย แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือ

³ หจข., สร 0121.12/3 เรื่องการรับรองรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลี.

⁴ ในจดหมายสมาคมแห่งชาติเกาหลี มีผู้ลงนามร่วมทั้งสิ้น 8 คน จากสมาคมที่ประกอบด้วย Korean Women's National association และ Korean Independence Party

การเลือกตั้งนั้นกลับทำให้เกาหลีได้แยกตัวออกจากทางเหนือ ตอกย้ำความชัดเจนของเส้นขนานที่ 38 ... มาถึงตรงนี้ชาวเกาหลีไม่ได้สนใจในลัทธิหรือระบอบการเมือง ไม่ว่าจะเป็นคอมมิวนิสต์หรือทุนนิยม เราเพียงหวังให้คนเกาหลี 30 ล้านคนมีกินเพียงเท่านั้นเอง⁵

เนื้อหาของจดหมายได้แจ้งความประสงค์ของสมาคมแห่งชาติเกาหลีที่เรียกร้องมายังรัฐบาลไทยอย่างชัดเจน คือต้องการให้รัฐไทยสนับสนุนการถอนกำลังทหารนานาชาติออกจากคาบสมุทรเกาหลีและต้องการให้ประเทศสมาชิกสหประชาชาติช่วยเหลือคาบสมุทรเกาหลีอย่างจริงจังเพื่อให้ชาวเกาหลีได้ผ่านพ้นวิกฤตการณ์ออกจากสถานการณ์สงคราม แต่รัฐบาลไทยเพิกเฉยต่อจดหมายฉบับนี้ เพราะเห็นว่าไทยจำเป็นต้องดำเนินตามกฎบัตรของสหประชาชาติเพียงเท่านั้น รัฐไทยมีจดหมายตอบกลับไปเพื่อยืนยันการรับรองรัฐบาลของประธานาธิบดีรีซิ่งมันในค.ศ.1949 ถือเป็นการเริ่มต้นของการเข้ามีส่วนร่วมในการเมืองระหว่างประเทศของรัฐไทยภายใต้การเป็นสมาชิกของสหประชาชาติอย่างสมบูรณ์

การดำเนินนโยบายข้างต้นทำให้เห็นรูปแบบนโยบายทางการเมืองของรัฐไทยต่อสถานการณ์ในคาบสมุทรเกาหลี รัฐไทยเลือกเข้าร่วมกับประเทศมหาอำนาจตามแบบที่เคยปฏิบัติในสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 หรือเช่นเดียวกับคราวที่เคยปฏิบัติกับญี่ปุ่น⁶ รัฐไทยเพิกเฉยต่อนโยบายการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (Nonalignment) การดำเนินนโยบายคล้อยตามประเทศมหาอำนาจเป็นนโยบายหลักของนโยบายการต่างประเทศ ทำให้รัฐไทยตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของประเทศมหาอำนาจในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ

การสนับสนุนสงครามเกาหลีของรัฐไทย

⁵ หจข., สร 0201.12/2 เรื่อง Korean National Association.

⁶ หจข., สร 0201.85/7 เรื่อง บทความในหนังสือพิมพ์ลอนดอนไทมส์.

การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยพรรคคอมมิวนิสต์ในเดือนตุลาคม ค.ศ.1949 ทำให้บรรยากาศของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เปลี่ยนไป สำหรับประเทศไทย นั้น ก่อนการขึ้นเป็นมหาอำนาจของจีนแผ่นดินใหญ่ ความกังวลต่อภัยคุกคามคอมมิวนิสต์นั้นมุ่งไปที่กลุ่มชาวรัสเซียและชาวจีนโพ้นทะเลที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ เพียงไม่กี่คน และมีเพียงความกังวลว่ากรุงเทพฯ จะกลายเป็นแหล่งกระจายอาวุธจำนวนหนึ่ง ให้แก่ขบวนการคอมมิวนิสต์ของอินโดจีนเซียไปยังมาลายา อินเดีย จีนแผ่นดินใหญ่ ญี่ปุ่น และฟิลิปปินส์เท่านั้น⁷

รัฐไทยและสหรัฐอเมริกาหันมาเฟื่องเลี้ยงชาวจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยหลังการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน ภูมิศาสตร์ของไทยและอินโดจีนส่งผลให้รัฐบาลจอมพล ป. ได้รับความสนใจอีกครั้งจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาเชื่อว่าจอมพล ป. ยังคงต้องการความช่วยเหลือด้านการทหารจากสหรัฐอเมริกาและประเทศตะวันตก เพราะหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 จอมพล ป. แทบจะเป็นสิ่งที่ไร้ชัยแล้ว สหรัฐอเมริกาเชื่อว่ากลุ่มที่เข้มแข็งที่สุดในประเทศคือกลุ่มกองทัพต่าง ๆ ทั้งกองทัพบกและตำรวจยังคงให้การสนับสนุนจอมพล ป. ถึงแม้กองทัพเรือจะเอนเอียงไปบ้างก็ตาม หากสหรัฐอเมริกามอบความช่วยเหลือดังกล่าวให้ สถานการณ์ของรัฐบาลจอมพล ป. จะดีขึ้น⁸ สหรัฐอเมริกาเชื่อว่าจอมพลผู้นั้นจะยอมปฏิบัติตามขั้นตอนของประชาธิปไตยแบบตะวันตก แม้จะมีทัศนคติแบบตะวันออกก็ตาม⁹

⁷ ไม่ปรากฏผู้แต่ง. (16 May 1949) "Kremlin's mission in Bangkok active," *The New York Times*, 9.

⁸ หจข., สร. 0201.12/15 เรื่อง บทความในหนังสือพิมพ์ลอนดอนไทมส์.

⁹ ไม่ปรากฏผู้แต่ง. (8 May 1950) "Coup in Thailand prepared by reds," *The New York Times*, 11. ความคิดแบบตะวันออกของจอมพล ป. ในทัศนคติของสหรัฐอเมริกาตามที่ตีความได้จากเอกสารชั้นต้นคือการปกครองที่ดำเนินไปแบบเอเชียแท้ ถึงแม้รัฐบาลจอมพล ป. ส่งทหารเข้าร่วมสงครามเกาหลีและประกาศตัวอย่างเปิดเผยว่าเข้าร่วมกับฝ่ายตะวันตก แต่การปฏิบัติต่อจีนอย่างมีขั้วนติ สงบตามธรรมเนียมของพุทธศาสนา ดู หจข.,สร 0201.85/7 เรื่อง ผู้สื่อข่าวพิเศษประจำประเทศไทยของหนังสือพิมพ์รายวันอังกฤษ The Times วันที่ 30 เมษายน ค.ศ.1953.

หลังจากการเปิดฉากสงครามระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ ในเช้าตรู่ของวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ.1950 คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเปิดการประชุมด่วนเพื่อพิจารณาการกระทำของเกาหลีเหนือในการใช้กำลังทหารข้ามเส้นขนานที่ 38 บุกเกาหลีใต้ ต่อมาเลขาธิการสหประชาชาติได้ส่งโทรเลขขอให้ประเทศต่าง ๆ ที่เป็นภาคีสมาชิกส่งความช่วยเหลือเข้าร่วมสงคราม กับกองกำลังทหารของสหประชาชาติในชั้นแรก รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศตอบรับคำร้องขอจากสหประชาชาติและต้องการให้ความช่วยเหลือทางด้านอาหารเพียงเท่านั้น¹⁰ แต่ในวันที่ 3 กรกฎาคม ค.ศ. 1950 หลังรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศตอบโทรเลขต่อเลขาธิการ ได้เพียง 2 วัน คณะรัฐมนตรีได้จัดการประชุมใหม่อีกครั้ง เพื่อลงความเห็นเรื่องความช่วยเหลือในสงครามเกาหลีครั้งใหม่ โดยเชิญปลัดกระทรวงกลาโหมและผู้บัญชาการทหารทั้งสามเหล่าทัพเข้าร่วมประชุมด้วย มติของที่ประชุมคือหากสหประชาชาติขอความช่วยเหลือในเรื่องกำลังรบ ไทยก็ยินดีที่จะช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ ต่อมา สหประชาชาติส่งโทรเลขมายังรัฐบาลไทยอีกฉบับเพื่อเรียกร้องให้ไทยส่งกองกำลังเข้าร่วมในสงครามเกาหลี¹¹

¹⁰ ความตอนหนึ่งของโทรเลขจากรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศถึงเลขาธิการสหประชาชาติระบุว่า “รัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงสนับสนุนมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติอย่างหนักแน่น และพร้อมที่จะสนับสนุนการกระทำใด ๆ ที่องค์การสหประชาชาติเห็นสมควร และจะให้พิจารณาให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะสามารถทำได้แก่สาธารณรัฐเกาหลีเพื่อการนี้ โดยที่ประเทศเป็นประเทศเกษตรกรรม จึงยินดีที่จะช่วยสาธารณรัฐเกาหลีในทางอาหาร เช่น ข้าว เป็นต้น หากมีความต้องการ” ดู ประวัติการรบของทหารไทยในสงครามเกาหลี, หน้า 72. รวมทั้งพระองค์วรวงษ์ ได้ทรงอธิบายถึงเหตุผลของการส่งข้าว 40,000 ตัน ไปยังสงครามเกาหลีว่าถึงแม้ข้าวในตลาดโลกจะสูงขึ้นและขาดแคลน แต่ประเทศไทยมีความยินดีที่จะช่วยเหลือทางด้านอาหาร ซึ่งเท่ากับการช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจให้แก่เกาหลี แต่ไทยไม่สามารถที่จะช่วยเหลือเช่นนี้ไปได้ตลอด แต่จะสามารถขายข้าวในราคาพิเศษให้กับเกาหลีได้ได้ กล่าวคือการส่งข้าวไปยังสงครามเกาหลี เท่ากับเป็นการเปิดตลาดการข้าวของไทยเพิ่มขึ้นเช่นกัน ดู หจข., สบ 19.2/20 เรื่อง Thailand Today.

¹¹ ความตอนหนึ่งในโทรเลขจากเลขาธิการสหประชาชาติถึงรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศลงวันที่ 15 กรกฎาคม ค.ศ.1950 ระบุว่า “ข้าพเจ้าจะขอบคุณมากหากรัฐบาลของท่านจะได้พิจารณาหาทางที่จะส่งกำลังรบ” ดู กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด. (2541). *ประวัติศาสตร์การรบของทหารไทยในสงครามเกาหลี*. (กรุงเทพฯ: กรม). หน้า 74.

กว่าที่รัฐบาลไทยจะตัดสินใจส่งคณะสำรวจการทหารชุดแรกเพื่อดำเนินการเจรจากับกองทัพของสหประชาชาติก็กินเวลาร่วม 3 เดือน เพราะรัฐบาลไทยต้องการความมั่นใจจากสหรัฐอเมริกาเพื่อยืนยันความร่วมมือและความช่วยเหลือในการรับรองสถานะของไทยให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของประเทศฝ่ายเสรีนิยม เพราะในขั้นแรกสหรัฐอเมริกาเคยแสดงท่าทียอมรับรัฐไทยเป็นชาติพันธมิตร ด้วยวิธีการขอพระราชทานธงชาติไทยจากผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มายังกระทรวงการต่างประเทศเพื่อนำธงไทยไปรวมกับธงชาติอื่นๆ ทั่วโลกในพิพิธภัณฑ์ Museum of People and Place ณ กรุงวอชิงตัน¹² หลังจากสหประชาชาติขอกำลังทหารมาเพียงไม่กี่วัน หลังจากนั้นในช่วงเวลา 3 เดือนก่อนการส่งคณะสำรวจการทหารจึงมีข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ทั้งโครงการฟูลไบรท์ (Fulbright) การแลกเปลี่ยนนักเรียน ครูอาจารย์ ตลอดจนนักวิจัยของทั้งสองฝ่าย¹³ ต่อมาผู้แทนไทยได้เข้าร่วมประชุมใหญ่ขององค์การทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund) และธนาคารโลก (World Bank) ที่จัดขึ้น ณ กรุงปารีสในฐานะสมาชิกขององค์การนี้¹⁴ ต่อมา นายวรการบัญชา (บุญเกิด สุตันทานนท์) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้แต่งตั้งนายสง่า นิลก่ำแห่งเป็นทูตพิเศษประจำญี่ปุ่น ปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่สังเกตการณ์ในคาบสมุทรเกาหลี และติดต่อกับกองบัญชาการทหารสหรัฐอเมริกาอย่างใกล้ชิด¹⁵ หลังจากที่รัฐบาลไทยสามารถแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ติดต่อกับสหรัฐอเมริกาได้โดยตรง รัฐบาลไทยจึงประกาศความร่วมมือในสงครามเกาหลีผ่านวิทยุกระจายเสียงของสหประชาชาติว่าประเทศไทยสนับสนุนมติของคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติในเรื่องเกาหลีอย่างมั่นคงและยินดีที่จะส่งทหารเข้าช่วย

¹² หจข., กต. 2.1/246 เรื่อง พระราชทานธงชาติไทย.

¹³ ไม่ปรากฏผู้แต่ง. (2 กรกฎาคม 1950). ไทย-อเมริกา ตกลงฟูลไบรท์. *ไทยใหม่*, ไม่ปรากฏเลขหน้า.

¹⁴ ไม่ปรากฏผู้แต่ง. (9 กรกฎาคม 1950). ผู้แทนไทยไปประชุมธนาคารโลก. *สยามนิกร*, ไม่ปรากฏเลขหน้า.

¹⁵ ไม่ปรากฏผู้แต่ง. (10 กรกฎาคม 1950). ไทยตั้งผู้แทนประจำ บ.ก. สหรัฐ. *ประชากร*, ไม่ปรากฏเลขหน้า.

สาธารณรัฐเกาหลีภายใต้ความอุปถัมภ์ขององค์การโลก¹⁶ รัฐบาลได้นำความกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลฯ เพื่อขอพระราชทานพระบรมราชานุมัติส่งทหารไปร่วมรบกับสหประชาชาติในกรณีเกาหลีตามบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ต่อมาจึงได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ประกาศให้ใช้กำลังทหารเพื่อการรบเมื่อวันที่ 22 กันยายน ค.ศ.1950¹⁷

รัฐบาลประกาศจัดตั้งกองกำลังทหารพิเศษขึ้นตั้งแต่วันที่ 25 กรกฎาคม ค.ศ. 1950 คณะรัฐมนตรีมีมติและเตรียมความพร้อมเพื่อระดมกำลังทหารราว 4,000 นาย¹⁸ ทั้งความช่วยเหลือทางด้านอาหาร แพทย์ พยาบาล และยุทโธปกรณ์เข้าช่วยเหลืออีกจำนวนหนึ่ง โดยแต่งตั้งให้หม่อมเจ้าพิสิษฐดิศพงษ์ ดิศกุล พระโอรสของสมเด็จพระยามหาราชานุภาพ ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารไทย (หัวหน้าคณะทูตทหาร) และมี พ.ท.ชาญ อังสุโชติ ดำรงตำแหน่งนายทหารฝ่ายอำนวยการของกองบัญชาการ ซึ่ง พ.ท. ชาญ ผู้นี้เป็นคนสนิทของจอมพล ป. และเป็นนายทหารรุ่นก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2¹⁹ ที่สำคัญยังเป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่มีความใกล้ชิดและเป็นที่เคารพของทหารอาสาไทยเป็นอย่างสูง การประกาศส่งทหารเข้าร่วมในสงครามเกาหลีของประเทศไทยอย่างเป็นทางการทำให้รัฐบาลไทยและรัฐบาลสหรัฐอเมริกาเปิดการเจรจา 2 ฝ่ายเพื่อทำความตกลงช่วยเหลือทางการทหาร²⁰

¹⁶ ไม่ปรากฏผู้แต่ง (11 กรกฎาคม 1950) ยืนยันกรณีเกาหลี *สยามนิกร*, ไม่ปรากฏเลขหน้าหน้า.

¹⁷ กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด. (2541). *ประวัติการรบของทหารไทยในสงครามเกาหลี* (กรุงเทพฯ: กรมฯ), น. 76.

¹⁸ คำแถลงของนายกรัฐมนตรีต่อรัฐสภาระบุว่า “กรมผสมจะประกอบด้วยหนึ่งกรมทหารราบ มีนายทหาร 195 คน นายสิบพลทหาร 2,200 กว่าคน ทหารปืนใหญ่ 1 กองพัน มีนายสิบพลทหาร 163 คน ทหารม้า นายทหาร 6 คน นายสิบพลทหาร 164 คน รวมทั้งสิ้นนายทหารประมาณ 268 คน นายสิบพลทหารประมาณ 4,500-5,000 คน” ดูรายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ครั้งที่ 8/2493 ชุดที่ 1. 22 กรกฎาคม 2493, น. 36.

¹⁹ ชาญ อังสุโชติ (บรรณาธิการ). (2540). *จอมพล ป. พิบูลสงคราม ครบรอบศตวรรษ 14 กรกฎาคม 2540*. (กรุงเทพฯ: มูลนิธิจอมพล ป. พิบูลสงคราม), บทนำ.

²⁰ ไม่ปรากฏชื่อเรื่อง (29 กรกฎาคม 1950) *สยามรัฐ*, ไม่ปรากฏเลขหน้า.

รัฐไทยทำการจัดส่งทหารทูตชุดแรกเดินทางไปยังเกาหลีใต้ในวันที่ 28 กันยายน ค.ศ.1950 การส่งทหารกลุ่มแรกเป็นไปอย่างทุลักทุเล เนื่องจากการติดต่อสื่อสารในยุคนั้นประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งคือกองบัญชาการทหารไทยไม่ต้องการประสานงานกับสถานทูตไทย ณ กรุงวอชิงตันโดยตรง เพราะมีคำสั่งห้ามจากนายกรัฐมนตรี ไม่ต้องการติดต่อกับกระทรวงการต่างประเทศ รัฐไทยใช้วิธีการโดยผ่าน หม่อมเจ้าวงศานุวัตร เทวกุล ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ²¹ ที่ต้องทรงพิมพ์หนังสือราชการเรื่องทหารทูตไทยด้วยพระองค์เอง แล้วลงนามโดยจอมพล ป. และนำส่งให้สถานทูตอเมริกา เพื่อให้สถานทูตอเมริกาเป็นฝ่ายดำเนินการต่อไป

ช่วงต้นของการเข้าร่วมสงครามเกาหลีเป็นการดำเนินงานระหว่างสหรัฐอเมริกาและรัฐบาลทหารของจอมพล ป. จากกรุงเทพฯ โดยตรง สหรัฐอเมริกาได้ส่งทูตทหารอย่างพันเอกชาร์ล เอ. เชลดอน (Charles A. Sheldon) ซึ่งเข้ามาดำรงตำแหน่งทูตทหารสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยมาเป็นผู้ติดต่อกับ พ.ท.ผิน ชุณหะวัณ ผู้บัญชาการทหารบกในเรื่องการเป็นตัวแทนอาณานิคมกำลังบางส่วนของรัฐไทยไปเจรจากับเจ้าหน้าที่ในกองบัญชาการกองทัพสหประชาชาติที่กรุงโตเกียวเอง เพราะกองทัพคอมมิวนิสต์กำลังเคลื่อนที่ข้ามเส้นขนานที่ 38 จึงต้องการให้กำลังของไทยเร่งนำกำลังเข้าร่วมในสงคราม พันเอกเชลดอนกล่าวว่าทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองของประเทศไทยในอนาคต²² ตนเองจึงเข้ามาช่วยการจัดส่งทหารในครั้งนี้

การจัดส่งทหารเข้าร่วมสงครามเกาหลีของรัฐบาลจอมพล ป. โดยไม่ผ่านสถานทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันนั้นทำให้การส่งกองกำลังทหารกองแรกไปยังเกาหลีไม่ได้รับการยืนยันหรือเอกสารใดจากสหประชาชาติ และไม่สามารถสอบถามไปยังกระทรวงการต่างประเทศได้ว่ารัฐบาลไทยมีสิทธิในการส่งกองกำลังทหารไปยังเกาหลีได้

²¹ ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงพระศพหม่อมเจ้า วงศานุวัตร เทวกุล ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส 25 เมษายน 2534 (กรุงเทพฯ: จันฉนวนชัย, 2534) ในค.ศ.1949 หม่อมเจ้าวงศานุวัตร เทวกุลทรงดำรงตำแหน่งอธิบดีการเมืองตะวันออก และ ค.ศ.1953 ทรงดำรงตำแหน่งเป็นอัครราชทูตไทยประจำอังกฤษ

²² ขาญ อังศุโชติ. (บรรณาธิการ). (2540). จอมพล ป. พิบูลสงคราม ครบรอบศตวรรษ 14 กรกฎาคม 2540, น. 6.

หรือไม่ ทำให้ พ.ท.ชาญ อังศุโชติต้องขอเข้าพบพันเอกเชลดอนเพื่อสอบถาม แต่พันเอกเชลดอนเองก็ไม่สามารถให้คำตอบแก่รัฐบาลไทยได้ว่าจะสามารถดำเนินการดังกล่าวได้หรือไม่ และไม่แน่ใจว่าทหารของไทยจะไปทำอะไรที่ไหน ทำให้รัฐบาลต้องให้พันเอกเชลดอนต้องเดินทางไปกับกองกำลังทหารกลุ่มแรก เพื่อยืนยันการเข้าร่วมสงครามตามคำร้องขอของสหประชาชาติ

อย่างไรก็ตาม การเดินทางร่วมไปของพันเอกเชลดอนไม่ได้สร้างความมั่นใจให้กับรัฐบาลไทยมากนัก ทางรัฐไทยจึงต้องจัดส่งนายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับนายทหารชั้นสูงของสหรัฐอเมริกาเพื่อดำเนินการเจรจาและยืนยันกับสหประชาชาติ เช่น ม.ล.เกษร สนิทวงศ์เข้าเจรจาเรื่องการส่งหน่วยบรรเทาทุกข์สภากาชาดไทยไปร่วมปฏิบัติการกับ พ.ต.เอ็ดการ์ อี. ฮูม (Edgar E. Hume) นายแพทย์ใหญ่ของกองบัญชาการ พ.ต.ฮูมผู้นี้เป็นพระสหายของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนกในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลฯ หม่อมเจ้าพิสิษฐดิศพงษ์ ดิศกุล เป็นหัวหน้าคณะทูตและผู้บัญชาการทหารไทยเคยเสด็จไปดูกิจการทหารในสหรัฐอเมริกาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ท.ชาญ อังศุโชติ พ.ต.สุรกิจ มัยลาภ พ.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ น.ท.ทวี จุลทรัพย์ ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนทหารสหรัฐอเมริกา พ.ต.เอกศักดิ์ ประพันธ์โยธิน พ.อ.ม.ล.ชวนชื่น กำภู เป็นเพื่อนร่วมชั้นกับ พ.อ.ฟาร์นสเวิร์ท หัวหน้าแผนกนายทหารติดต่อกองบัญชาการกองทัพบกสหประชาชาติ เป็นต้น

การเจรจาของรัฐไทยใกล้เป็นผล เมื่อในวันที่ 6 ตุลาคม ค.ศ.1950 หัวหน้าคณะทูตทหารฝ่ายไทยสามารถเข้าพบพลเอกแมกอาเธอร์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดกองบัญชาการสหประชาชาติ ณ กองบัญชาการสหประชาชาติ ซึ่งรายละเอียดการเข้าพบนั้น พลตรีหม่อมเจ้าพิสิษฐดิศพงษ์ ดิศกุล (หัวหน้าคณะทูต) ได้ทรงบันทึกรายละเอียดการสนทนาด้วยลายพระหัตถ์ว่า

เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 93 เวลา 19.00 ได้เข้าเยี่ยมคำนับนายพลแมกอาร์เธอร์ การเยี่ยมสนทนานี้ได้เป็นไปโดยเฉพาะสองต่อสอง และได้สนทนากันดังนี้

นายพลแมกอาร์เธอร์ได้แสดงความยินดีที่ประเทศไทยจะได้ส่งทหารมาเข้าร่วมรบยังประเทศเกาหลี เมื่อทราบว่ากองทหารประเทศไทยจะเดินทางมาราวต้นเดือนพฤศจิกายน ... และเป็นการดีที่กองทหารชาวเอเชียจะได้ร่วมงานนี้ ... นายพลแมกอาร์เธอร์ได้ถามถึงสถานการณ์ในประเทศไทยว่าปกติเรียบร้อยดีอยู่หรือ เรื่องคอมมิวนิสต์เป็นอย่างไร ได้ตอบกลับไปว่าปกติเรียบร้อยดี เรื่องคอมมิวนิสต์นั้นถึงแม้ประเทศไทยจะมีชนชาวจีนอยู่มากก็ยังไม่หวั่นความ เช่นทางอินโดจีน และพม่าก็ไม่ค่อยไวใจนัก นายพลแมกอาร์เธอร์กล่าวว่า ทางประเทศไทยมีรัฐบาลที่เข้มแข็งดีจึงเชื่อว่าจะรักษาความเรียบร้อยภายในได้ แต่สำหรับความยุ่งยากจากภายนอกก็รู้สึกว่าจะบรรเทาลง เพราะคอมมิวนิสต์ที่ทำงานในเกาหลีได้ทำงานอย่างเสียสมาธิ เมื่อฝ่ายแพ้ลงจึงยอมเป็นผลให้เหตุการณ์ทางอื่นบรรเทาความตึงเครียดลงด้วย

นายพลแมกอาร์เธอร์ได้พยายามช่วยประเทศไทยทางเศรษฐกิจอยู่อย่างมาก เช่นจะได้ขยายการค้าระหว่างญี่ปุ่นกับประเทศไทยขึ้นอีก ... ท่านได้เคยมายังประเทศไทย อันเป็นระยะเวลาที่กำลังก่อสร้างพระที่นั่ง (พระที่นั่งอนันตฯ) ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโตะเสวยและได้นั่งข้างกรมพระกำแพงฯ หนึ่งคราวเมื่อในหลวงรัชกาลที่ 7 เสด็จประพาส รร. เวสปอย์ คราวผ่าพระเนตร ท่านก็ได้เป็นผู้นำเสด็จในคราวนั้น

นายพลแมกอาร์เธอร์ ขอแจ้งให้รัฐบาลไทยและเรียนท่านนายกว่า
ท่านขอบคุณที่ได้ส่งกำลังมาร่วม ขอย่าหว่งในเรื่องกำลังทหารที่ส่ง
มาเลยท่านจะดูแลให้เรียบร้อยทุกสิ่งทุกอย่าง²³

การเข้าพบนายพลแมกอาร์เธอร์ของหัวหน้าคณะทูตทหารไทยทำให้ไทย
ประสบความสำเร็จในการเจรจาเรื่องการจัดส่งทหารอย่างเป็นทางการ นั้นหมายถึงรัฐ
ไทยสามารถนำพาประเทศเข้าเป็นประเทศโลกเสรีฝ่ายเดียวกับสหรัฐอเมริกา สิ่ง
ที่ตามมาคือในวันที่ 17 ตุลาคม ค.ศ.1950 รัฐบาลไทยและรัฐบาลสหรัฐอเมริกาทำข้อตกลง
ว่าด้วยความช่วยเหลือทางการทหารอย่างเป็นทางการ²⁴ รัฐบาลจอมพล ป. จິงได้
พิจารณาตั้งกองกำลังพิเศษเพื่อการรบในสงครามเกาหลีขึ้น พร้อมทั้งสร้างตึกสำหรับ
กองกำลังพิเศษ โดยใช้ตึกบริเวณสี่แยกดอกไม้นนนพระราม 6 ด้านทิศใต้อนุสาวรีย์ชัย
สมรภูมิสี่แยกพญาไท และรัฐไทยประกาศส่งกองกำลังทหารชุดแรกอย่างเป็นทางการใน
วันที่ 14 ตุลาคม ค.ศ.1950²⁵

บทสนทนาระหว่างหัวหน้าคณะทูตทหารไทยและนายพลแมกอาร์เธอร์ยังตอก
ย้ำสถานภาพของไทยในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ นอกจากไทยได้กลายเป็นชาติ
เอเชียที่เข้าร่วมในสงครามเกาหลีเป็นชาติที่สอง รองจากสาธารณรัฐจีน และเป็นชาติแรก

²³ ข้อความที่พลตรี หม่อมเจ้าพิสิฐดิศพงษ์ ดิศกุลทรงบันทึกไว้นอกเหนือเป็นใบอนุญาตให้รัฐไทยส่ง
ทหารเข้าร่วมในสงครามแล้ว ยังกลายเป็นข้อตกลงความร่วมมือระหว่างประเทศในกรณีคอมมิวนิสต์ใน
ภูมิภาค และผลตอบแทนที่ไทยจะได้รับเมื่อร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งทางรัฐไทยถือเอาเป็นนโยบาย
หลักในช่วงสงครามเกาหลี ดู ประวัติการรบของทหารไทยในสงครามเกาหลี, น. 87-89. และประการ
สำคัญคือการเข้าร่วมของทหารไทยกับสหประชาชาติที่เกาหลีในคราวนี้ เป็นการแสดงว่าองค์การ
สหประชาชาติมีได้ทำประโยชน์แต่เฉพาะคนผิวขาวในอเมริกาหรือยุโรปเท่านั้น ย่อมจะทำประโยชน์แก่
คนเหลืองในเอเชียด้วย ดู “จดหมายกระทรวงกลาโหม เรื่อง การส่งทหารไปทำการรบร่วมกับ
สหประชาชาติ,” ใน เรื่องเดียวกัน, น. 90.

²⁴ อนุสรณ์สถาน, เอกสารความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือระหว่างรัฐบาลแห่งประเทศไทยและรัฐบาล
สหรัฐอเมริกา.

²⁵ อนุสรณ์สถาน, หนังสือรันทหารผ่านศึกเกาหลีรุ่น 2.

จากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประกาศเข้าร่วมในสงครามเกาหลีแล้ว สหประชาชาติยังผลักดันให้ไทยเป็นคณะกรรมการทรัสต์ที่เข้าไปดูแลทวีปแอฟริกาและหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิกบางแห่งอีกด้วย²⁶ รวมถึงการที่รัฐบาลสหรัฐอเมริกาและสหประชาชาติออกมาประกาศทั้งทางหนังสือพิมพ์และวิทยุยอมรับว่าไทยเป็นประเทศแรกที่ส่งความช่วยเหลือ และการที่ไทยเข้าร่วมรบในสงครามเกาหลีนั้นเป็นการโฆษณาแก้ข้อกล่าวหาจากโซเวียตที่ว่าสงครามในเกาหลีนั้นเป็นสงครามระหว่างคนผิวขาวกับคนผิวเหลืองเพียงเท่านั้น²⁷ เท่ากับทหารไทยได้เข้าไปช่วยกอบกู้หน้าตาให้สหรัฐอเมริกาอีกด้วย

การออกมาประกาศยอมรับสถานะไทยของสหรัฐอเมริกากลับทำให้สองชาติที่ต้องการเป็นผู้นำในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างไทยและฟิลิปปินส์เกิดข้อพิพาท เพื่อแย่งชิงการเป็นประเทศแรกที่เข้าร่วมสงคราม ซึ่งหมายถึงการเป็นประเทศที่ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกามากที่สุด เพราะในขณะที่รัฐไทยเองยินดีกับสถานะการเป็นประเทศแรก ส่วนฟิลิปปินส์เองก็ประกาศตัวเช่นเดียวกันว่าฟิลิปปินส์เองต่างหากที่เป็นประเทศแรกในตะวันออกไกลที่ส่งความช่วยเหลือแก่เกาหลีได้ด้วยการส่งรถถัง 17 คัน และกองกำลังที่สหรัฐอเมริกาต้องการนั้นเป็นทหารฟิลิปปินส์มากกว่า เพราะชำนาญในการฝึกหัดและใช้อาวุธแบบอเมริกามาก่อน ซึ่งทางไทยได้ออกมาตอบโต้ว่ารถถัง 17 คันที่ฟิลิปปินส์กล่าวอ้างนั้นเป็นเพียงอาวุธยุทธภัณฑ์ที่ให้สหรัฐอเมริกาขโมยไปใช้เท่านั้น²⁸

จุดหมายสำคัญของการแสดงตนเป็นผู้นำในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ไม่ได้แสดงให้เห็นเพียงการตอบโต้ของการส่งกำลังเท่านั้น แต่จะพบว่าความคิดเห็นส่วนตัวของนักการเมืองไทยบางส่วนก็คิดเช่นเดียวกัน เช่น จดหมายเรื่องสงครามเกาหลีที่นายวรการบัญชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศส่งถึงจอมพล ป. มีเนื้อความบางส่วนว่า

²⁶ หจข., สบ. 19.2/18 เรื่อง สคริปต์อัดเสียง วันที่ 1 ตุลาคม ปี 1951.

²⁷ หจข., สร 0201.12/1 เรื่อง สงครามกลางเมืองระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้

²⁸ เรื่องเดียวกัน.

พฤติกรรมดังกล่าวของฟิลิปปินส์นั้น เป็นเพราะรัฐบาลฟิลิปปินส์มีปม
ด้อยอยู่เสมอในเรื่องการเมืองระหว่างประเทศ รัฐบาลฟิลิปปินส์ทราบดี
ว่าประเทศไทยมีความชำนาญและสามารถกว่าตนในเรื่องนโยบาย
ต่างประเทศและการปกครอง จึงได้พยายามแบ่งตัวขึ้นให้เท่าเทียมไทย
แต่ในที่สุดก็ต้องดำเนินการโดยเอาเยี่ยงอย่างไทยเสมอในทางปกครอง
หรือการต่างประเทศ สำหรับในวงการทูต ชาวต่างประเทศตลอดจน
ชาวฟิลิปปินส์เอง ซึ่งเคยเห็นเมืองไทยมาแล้ว ได้ชมเชยประเทศไทย
ว่า ฟิลิปปินส์ยังไกลจากประเทศไทยมาก²⁹

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นถึงทัศนคติของผู้นำทางการเมืองของไทยผนวกกับ
ความสำคัญของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ และท้ายที่สุดการได้รับการยอมรับจาก
สหรัฐอเมริกาในฐานะมิตรประเทศ และประเทศสมาชิกที่เคียงบ่าเคียงไหล่กองกำลัง
ทหารตะวันตกในการช่วยเหลือประเทศเอเชียด้วยกันของประเทศไทย ทำให้รัฐไทยเชื่อมั่นว่า
ไทยเองมีบทบาทและมีส่วนในการกำหนดทิศทางของภูมิภาค และเป็นส่วนหนึ่งในการ
กำหนดชะตากรรมของสงครามเกาหลี³⁰

การจัดตั้งหน่วยกองกำลังพิเศษเข้าสู่สงครามเกาหลี

รัฐบาลได้ตอบรับความร่วมมือ ... ตามหลักอุดมคติของสหประชาชาติ
อันเป็นการสอดคล้องต้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ... รัฐ
พึงร่วมมือกับนานาประเทศในการรักษาความยุติธรรมระหว่างประเทศ
และผดุงสันติสุขของโลก กับรัฐบาลก็ได้มีนโยบายอันได้แถลงไว้ต่อ

²⁹ เรื่องเดียวกัน.

³⁰ "Envoys Deplore War in Korea," *The manila chronicle* (1 September 1950): 3.

รัฐสภาว่าจะร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติในบรรดากิจการต่าง ๆ
เพื่อความยุติธรรมและสันติสุขของโลก³¹

ความบางส่วนจาก “พระบรมราชโองการประกาศให้ใช้กำลังเพื่อการรบ” แสดงให้เห็นว่ารัฐไทยได้แสดงบทบาททางการเมืองระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการ รัฐบาลไทยใช้นโยบายต่างประเทศเพื่อเข้าเป็นส่วนหนึ่งกับประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาในสถานการณ์สงครามเกาหลี รัฐบาลเลือกใช้กองทัพในการประกาศความเป็นไทยและความเป็นชาติอันมีการปกครองแบบประชาธิปไตยอันใช้รัฐธรรมนูญสู่เวทีการเมืองโลก รัฐไทยได้ใช้นโยบายเช่นนี้สืบเนื่องมาจนถึงสงครามเวียดนาม หลังจากได้รับคำตอบรับจากเลขาธิการสหประชาชาติ รัฐบาลจอมพล ป. ได้จัดตั้งกองกรมผสมที่ 21 ขึ้นเป็นกรณีพิเศษโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ.1949 ในจัดตั้งกองผสมพิเศษ

หากพิจารณาถึงเหตุผลของการจัดตั้งกองกำลังพิเศษและการใช้กำลังเข้าสนับสนุนของรัฐไทยในสงครามเกาหลีพบว่ามีการอธิบายเหตุผลต่อการส่งทหารเข้าร่วมจาก 2 ฝ่าย ฝ่ายแรกคือหน่วยงานรัฐบาลในต่างประเทศอันหมายถึงสถานทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันและกระทรวงการต่างประเทศ ส่วนอีกฝ่ายคือรัฐบาลอันหมายถึงจากฝ่ายนักการเมืองภายในประเทศไทย

เมื่อพิจารณาเหตุผลภายในเพื่อทำความเข้าใจการดำเนินนโยบายภายในของรัฐบาลต่อการจัดส่งกำลังทหารเข้าร่วมสงครามเกาหลีจะพบว่ารัฐบาลภายใต้การนำของจอมพล ป. ต้องการแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการดำเนินนโยบายต่อต้านคอมมิวนิสต์เพื่อปกป้องชาติ ซึ่งวิธีการนี้เป็นการหยาบยบสงครามที่เกิดขึ้นในภูมิภาคขึ้น

³¹ “พระบรมราชโองการประกาศให้ใช้กำลังทหารเพื่อการรบ,” *ราชกิจจานุเบกษา* 67, ฉบับพิเศษ (22 กันยายน 1950): 4-5. และคำแถลงนโยบายของรัฐบาลว่าด้วยการต่างประเทศ ข้อที่ (2) ระบุว่า จะร่วมมือกับสหประชาชาติในบรรดากิจการต่าง ๆ เพื่อความยุติธรรมและสันติสุขของโลกลงวันที่ 6 กรกฎาคม 1949 ดู *บันทึกผลงานของ รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ระหว่างพ.ศ.2491-2499 โดย กองจดหมายเหตุแห่งชาติ*, หน้า 31.

เป็นข้ออ้างของรัฐบาลในการก่อตั้งกองทัพอาชีพรู้ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 19 หรือราวช่วงรัชกาลที่ 6 ที่สนับสนุนให้กองกำลังทหารไทยไปปฏิบัติภารกิจอย่างเข้มแข็งในสมรภูมิ เพื่อสร้างความเป็นใหญ่ทางการเมืองให้แก่ตนเอง³² ในการดำเนินจัดตั้งกองกำลังทหารอาสาเพื่อร่วมรบในสงครามเกาหลีมีการเปิดรับทหารอาสาสมัครจากทั่วประเทศและบางส่วนเป็นกองกำลังทหารราบที่เคยร่วมรบในคราวกรณีพิพาทอินโดจีนในสมัยจอมพล ป. สมัยที่ 1 เห็นได้ว่ารัฐบาลจอมพล ป. พยายามใช้กองกำลังพิเศษในการรื้อฟื้นอำนาจของตนอีกครั้ง

ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายทหารและฝ่ายตำรวจ และความตกต่ำของกองทัพหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้รัฐบาลจอมพล ป. ซึ่งเคยเป็นรัฐบาลทหาร และเคยเป็นอดีตเผด็จการทหารมาก่อนหวังใช้ผลประโยชน์จากการนำกองกำลังทหารรื้อฟื้นเกียรติภูมิของทหารกลับมาอีกครั้งหนึ่ง จอมพล ป. เคยประสบความสำเร็จด้วยวิธีดังกล่าวมาแล้วในสงครามอินโดจีน ซึ่งสร้างชื่อเสียงให้แก่จอมพล ป. และกองทัพเป็นอย่างสูง ชัยชนะในสงครามอินโดจีนนอกจากสร้างเกียรติยศให้จอมพล ป. แล้วยังมีส่วนผลักดันให้ลัทธิชาตินิยมของจอมพล ป. ก้าวสู่ลักษณะเผด็จการและ “ลัทธิผู้นำ” มากขึ้น³³ อี. บรูซ เรโนลด์ส (E. Bruce Reynolds) อธิบายว่า บรรยาการของการเมืองโลกในทศวรรษ 1930 นั้นส่งอิทธิพลต่อการปกครองแบบเผด็จการของจอมพล ป. อย่างสูง ความสำเร็จของผู้นำเยอรมันส่งผลต่อให้รัฐไทยที่เป็นประเทศเอกราชเพียงแห่งเดียวใน

³² ธงชัย วินิจจะกุล. (2556). *กำเนิดสยามจากแผนที่: ประวัติศาสตร์ภูมิกายาของชาติ*. แปลโดย พวงทอง ภวัครพันธุ์และคณะ กรุงเทพฯ : คบไฟ ; 2556, น. 267. ธงชัยได้ยกตัวอย่างการจัดตั้งกองกำลังส่วนพระองค์ในสมัยรัชกาลที่ 6 ใน ค.ศ.1911 ว่าเป็นการแข่งขันกับกองทัพขณะนั้นและตั้งชื่อกองกำลังว่าเสือป่า ชื่อนี้เข้าใจว่ามีที่มาจากยามเฝ้าระวังเขตแดนสยามในประวัติศาสตร์ ชื่อเสือปามีนัยประหวัดถึงอดีตถึงชายแดนระหว่างความเป็นกับคนอื่น และภัยคุกคามจากศัตรู เสือป่าจึงเป็นสัญลักษณ์ของกองกำลังที่ปกป้องความเป็นไทยกับศัตรู ซึ่งชื่อที่ใช้ตั้งกลุ่มทหารอาสาไปสงครามเกาหลี ยังคงใช้ชื่อสัญลักษณ์ของเสือ เช่น เสือดำ (Back Tiger) พยัคฆ์น้อย (Litter tiger) เป็นต้น ดู เทพ บุญตานนท์. (2560). *การเมืองในการทหารสมัยรัชกาลที่ 6*. กรุงเทพฯ: มติชน, น. 86-109.

³³ สุทธชัย ยัมประเสริฐ. (2553). *แผนชิงชาติไทย: ว่าด้วยรัฐและการต่อต้านรัฐ สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ครั้งที่สอง (พ.ศ.2491-2500)*. กรุงเทพฯ : พีเพรส, น. 30.

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้แสวงหายุทธศาสตร์ที่มาพร้อมกับแนวคิดชาตินิยมที่เป็นนโยบายเชิงรุกต่อเพื่อนบ้านอย่างอินโดจีน เมื่ออาณานิคมฝรั่งเศสเสื่อมอำนาจลงใน ค.ศ.1940 การยึดครองพื้นที่อินโดจีนได้จึงเป็นพลังและเสริมสร้างอำนาจและแผนการการเปลี่ยนแปลงสังคมสยามในเวลาต่อมา³⁴ เมื่อรัฐบาลของจอมพล ป. ตกเป็นผู้แพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 และเกียรติยศของกองทัพถูกดูแลจนจากการเป็นพันธมิตรกับจักรวรรดินิยมญี่ปุ่น การส่งทหารเข้าร่วมสงครามเกาหลีจึงเท่ากับเป็นการกอบกู้ศักดิ์ศรีของกองทัพอีกครั้ง จอมพล ป. กล่าวสุนทรพจน์แก่ทหารอาสาในวันออกเดินทางไปยังเกาหลีได้ว่า

เราทหารไทยเคยปฏิบัติกรรมากรรมร่วมกันมาเป็นเวลาหลายครั้งหลายคราว ถึงแม้ว่าประสบเคราะห์ร้ายอยู่บ้าง ซึ่งเป็นไปตามเหตุการณ์ก็ตาม แต่ว่าที่สุดทหารของเราก็คงเป็นทหารของชาติอย่างสมบูรณ์อย่างทุกวันนี้ ... ประเทศไทยซึ่งได้รับธงสหประชาชาติ ดังนั้น นับเป็นเกียรติของทหารไทยเรา และเกียรติของชาติไทยด้วย และเกียรติอันนี้เราจะต้องรักษาไว้ให้ยั่งยืน ทั้งนี้อยู่ในมือ ในความสามารถ และอยู่ในความกล้าหาญของบรรดาพี่น้องทั้งหลายซึ่งยืนอยู่ ณ ที่นี้³⁵

³⁴ E. Bruce Reynolds. (2004). "Phibun Songkhram and Thai Nationalism in the Fascist Era", *European Journal of East Asian Studies* 3, 1, pp. 99-134. เรโนลด์สได้ยกตัวอย่างเพิ่มเติมว่าการที่รัฐไทยสร้างอนุสาวรีย์ให้แก่จอมพล ป. ในเวลาต่อมาเท่ากับว่าไทยเองยอมรับการปกครองแบบเผด็จการทหารมาโดยตลอด แม้นักวิชาการอย่างกอบเกียรติ สุวรรณทัต-พิพิธระเสน่อว่าจอมพล ป. เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิวัติ 1932 และเป็นผู้เคารพในรัฐธรรมนูญก็ตาม ศึกษาเพิ่มเติมได้ที่ Kobkua Suwannathat-Pian. (1995). *Thailand's Durable Premier*. Kuala Lumpur Oxford: Oxford University Press, pp. 103-110.

³⁵ หจข., กต.2.1/25 เรื่องคำปราศรัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กล่าวแก่ทหารที่ไปรบในนามกองทหารสหประชาชาติ ณ สาธารณรัฐเกาหลี.

สุนทรพจน์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าจอมพล ป. เชื่อว่ากองทัพจะยังคงเป็นแกนหลักสำคัญของชาติ สอดคล้องกับนายทหารคนอื่น เช่น จอมพลผิน ชุณหะวัณ ผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งกล่าวถึงการเข้าร่วมสงครามเกาหลีว่า “พี่น้องทหารไทยได้พลีทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อนำเกียรติและประโยชน์อันล้ำค่ามาสู่ประเทศชาติอันเป็นที่รักของเรา อันเป็นที่ซาบซึ้งตรึงใจของพี่น้องชาวไทยทั้งหลายอย่างทุกวันนี้ และจะปรากฏสืบต่อไปตลอดกาลนาน”³⁶ หรือคำขวัญของพลอากาศเอกผิน รณนภากาศ ฤทธาคนี ผู้บัญชาการทหารอากาศ ที่ให้แก่นายทหารอาสาเหล่านี้ว่า

พี่น้องทหารผ่านศึกทั้งหลาย ให้ถือซึ่งอุดมคติที่ว่า ‘เสียสละเพื่อชาติ’ ... เพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของพี่น้องร่วมโลกและร่วมชาติเป็นจำนวนมาก ... เป็นเกียรติประวัติที่ท่านได้ทำไว้เป็นคุณประโยชน์แก่พี่น้องชาวไทย และแก่ชาติอันเป็นที่รักของเรา ซึ่งจะปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ของชาติไทย อยู่ชั่วกัลปาวสาน”³⁷

เห็นได้ว่าถึงแม้เหตุผลทางราชการในการส่งทหารเข้าร่วมสงครามเกาหลีของรัฐบาลจอมพล ป. จะอ้างการเป็นประเทศสมาชิกสหประชาชาติและการต่อต้านคอมมิวนิสต์เป็นสำคัญ แต่สิ่งที่ซ่อนอยู่ในเหตุผลข้อใหญ่นั้นกลับเป็นเหตุผลรองที่มีอิทธิพลในการสนับสนุนอำนาจของรัฐบาลทหารของจอมพล ป. นายทหารชั้นผู้ใหญ่ต่างเห็นชอบและชื่นชมการตัดสินใจของจอมพล ป. ต่อการส่งทหารเข้าร่วมสงครามเกาหลีครั้งนี้ว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นการตัดสินใจที่มีอุดมทัศน์และมีสายตา

³⁶ จากจดหมายของจอมพลผิน ชุณหะวัณ ถึงนายกสมาคมทหารผ่านศึกเกาหลี ลงวันที่ 21 เมษายน ค.ศ.1954 ใน *อนุสรณ์ทหารผ่านศึกเกาหลี 2493-2497 สมาคมทหารผ่านศึกในพระราชูปถัมภ์*, ไม่ปรากฏเลขหน้า.

³⁷ คำขวัญของพลอากาศเอกผิน รณนภากาศ ฤทธาคนี ไม่ปรากฏวันที่ มีนาคม ค.ศ.2497 ใน *อนุสรณ์ทหารผ่านศึกเกาหลี 2493-2497*, ไม่ปรากฏเลขหน้า.

ที่กว้างไกลอันเป็นลักษณะที่ดีของผู้ผู้นำ³⁸ พร้อมทั้งมีการเรียไ้เงินจากคณะรัฐมนตรีเพื่อช่วยเหลือทหารที่ไปร่วมรบในสงครามและครอบครัวอีกด้วย³⁹ ดังนั้น จึงเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่รัฐบาลไทยเลือกที่จะส่งกำลังทหารเข้าร่วมนอกเหนือจากการส่งอาหาร เช่น ข้าว เพียงอย่างเดียวตามนโยบายขั้นแรกของรัฐไทย

กองทัพเลือกใช้กรมทหารราบที่เคยปฏิบัติหน้าที่ในคราวข้อพิพาทอินโดจีน อันเนื่องมาจากเครือข่ายของกองทัพเองและต้องการกำลังพลที่มีความสามารถในการใช้อาวุธแบบตะวันตกและมีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษบ้าง เพราะในขณะนั้นกองทัพยังไม่มีอาวุธแบบอเมริกา และเหล่าบรรดาหลักนิยมแบบฝัก ดำรับตำราวิชาทหารล้วนแต่ได้รับมาจากกองทัพของทวีปยุโรป อาวุธแบบอเมริกาที่จะใช้กับนายทหาร นายสิบ และพลทหารก็เป็นอาวุธที่เสรีไทยลักลอบส่งเข้ามาเพื่อเตรียมการขับไล่กองทัพญี่ปุ่นตอนปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 เท่านั้น⁴⁰ รัฐบาลจึงพยายามคัดเลือกนายทหารที่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้อาวุธจากต่างประเทศบ้าง เพื่อให้การลงสนามรบของกองกำลังทหารไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นการเปิดรับสมัครทหารอาสาจึงอาศัยวิธีการสอบคัดเลือกจากผู้สมัครจากกองกำลังส่วนกลาง อยุธยา ลพบุรี อ่างทอง และกรุงเทพฯ เป็นหลัก มีผู้เข้าสมัครราว 15,000 นาย คัดเลือกเหลือเพียง 4,000 นาย การสอบประกอบด้วย ความรู้ภาษาอังกฤษ ความรู้เฉพาะทาง (ตามเหล่าที่ตนสังกัด) และ

³⁸ บางส่วนของคำอนุสรณ์ของ พล.อ.เดช เดชประดิษฐ เสนาธิการกลาโหม วันที่ 14 มีนาคม ค.ศ. 2497 ดู เรื่องเดียวกัน, ไม่ปรากฏเลขหน้า. นอกจากนี้ยังมีนายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่สนับสนุนการตัดสินใจของจอมพล ป. อีก เช่น พลเรือเอกหลวงยุทธศาสตร์โกศล, พลเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พลโทสุทร สุทธิสาร รมณกร, พลโทหลวงสฤติยุทธการ, พลตรีถนอม กิตติขจร, และพลตรีประภาส จารุเสถียร เป็นต้น นายทหารเหล่านี้มีชื่อเป็นผู้สนับสนุนในสมาคมทหารผ่านศึกเกาหลี แต่บางนายไม่มีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรที่สามารถระบุแน่ชัดว่าสนับสนุนการตัดสินใจของจอมพล ป. ในลักษณะแบบไหน

³⁹ เงินบริจาคจากคณะรัฐมนตรีมียอดรวม 129,050.10 บาท ในจำนวนนี้มาจากนายกรัฐมนตรี 6,159.90 บาท รัฐมนตรีว่าการ 10 คน รวม 55,599 บาท รัฐมนตรีช่วยว่าการ 14 คน รวม 67,897 บาท ดู หจข., สร. 0201.12/10 เรื่อง จำนวนเงินที่รัฐมนตรีแต่ละท่านจะบริจาคเพื่อช่วยเหลือในการส่งทหารไปช่วยรบเกาหลี.

⁴⁰ บันทึกส่วนตัวของพลโท ชาญ อังสุโชติ เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2532.

สุขภาพ (รวมถึงอายุ คือพลทหารทั่วไทยอายุ 20-30 ปี นายทหารชั้นผู้ใหญ่ไม่เกิน 35 ปี และต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกดี)⁴¹

เหตุผลอีกส่วนหนึ่งของการเข้าร่วมสงครามเกาหลีที่เห็นได้ชัดเจนนี้อาจมาจากกระทรวงการต่างประเทศที่มีข้าราชการฝ่ายอนุรักษ์นิยมอย่างพระองค์เจ้าวรรณไวทยากรณ์ (พระองค์วรรณฯ) เป็นแกนหลัก และการติดต่อกับผู้บัญชาการกองทัพลพระชาชาติขึ้นอยู่กับหม่อมเจ้าพิสิษฐดิศพงษ์ ดิศกุล คำอธิบายที่ถูกสร้างขึ้นและใช้อย่างกว้างขวางในเอกสารจดหมายราชการของรัฐบาลไทยคือเพื่อต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ที่จะเข้ามาทำลายระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่ประกอบด้วยชาติ ศาสน์ และกษัตริย์ หรืออ้างว่าการเข้าร่วมสงครามเกาหลีเป็นงานของรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังเห็นได้จากพระดำรัสของพระองค์วรรณฯ เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตัน หรือแม้แต่สุนทรพจน์ของนายพจน์ สารสิน อัครราชทูตไทยประจำญี่ปุ่น ก็เช่นกัน ยุทธศาสตร์นโยบายต่างประเทศและนโยบายการปกครองแบบรัฐบาลทหารของจอมพล ป. จึงกลายเป็นนโยบายที่ต้องดำเนินไปพร้อมกัน

หลังจากการประกาศสงครามเข้าร่วมสงครามเกาหลีอย่างเป็นทางการ ในวันที่ 14 ตุลาคม ค.ศ.1950 มีพิธีสวนสนามของกรมผสมที่ 21 ณ พระบรมมหาราชวัง จอมพล ป. ได้ออกจดหมายเชิญเชิงบังคับข้าราชการทุกหน่วยเข้าร่วมงานเพื่อเป็นกำลังใจให้แก่ทหารที่จะไปร่วมรบในสงครามเกาหลี⁴² เวลา 16.50 น. ทหารกรมผสมที่ 21 ส่วนที่ 1 ได้ทำพิธีรับมอบธงชัยเฉลิมพล มีการพระราชทานเสมาพระนามาภิไธยย่อ และเข้าเฝ้าฯ กราบถวายบังคมลาหน้าพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทในพระบรมมหาราชวัง เวลา 17.00 น. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาชัยนาทนเรนทร ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เสด็จพระราชทานธงชัยเฉลิมพลของกรมผสมที่ 21 แก่ ผู้บัญชาการกองผสมที่ 21 พร้อมทั้งพระราชทานเสมาย่อ ฎปร แก่ผู้ที่ไปราชการสงครามทุกคนด้วยพระหัตถ์ ใน

⁴¹ สัมภาษณ์พลอากาศโทวีระศักดิ์ แก่นมณี อุปนายกสมาคมทหารผ่านศึกเกาหลี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 21 พฤศจิกายน 2560.

⁴² หจข., สร.0201.12/23 เรื่อง เชิญไปร่วมเป็นเกียรติยศในพิธีตรจพลสวนสนาม

เวลากลางคืนพระราชทานเลี้ยงเพื่อเป็นเกียรติ ณ ศาลาสหทัยสมาคมและบริเวณสนาม
หญ้าในพระบรมมหาราชวัง⁴³

ตลอด 4 ชั่วโมงของพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณและสวนสนามเพื่อกราบถวายบังคม
ลาของเหล่าทหาร มีการบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีจากเหล่าทัพถึง 5 ครั้ง และ
เพลงชาติ 1 ครั้ง นับเป็นครั้งแรกของการบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีในงาน
พิธีกรรมของทหารต่อหน้าพระพักตร์ (ในขณะนั้นคือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์)
หลังจากที่รัฐบาลคณะราษฎรได้ยกเลิกพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณและพิธีสวนสนามต่อหน้า
พระมหากษัตริย์ รวมถึงเพลงสรรเสริญพระบารมีเมื่อครั้งการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
ค.ศ.1932⁴⁴ แต่ในวันที่ 14 ตุลาคม ค.ศ.1950 พิธีถวายสัตย์ปฏิญาณและสวนสนามต่อ
หน้าพระพักตร์ถูกรื้อฟื้นขึ้นอีกครั้งพร้อมกับเสียงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีแทน
เพลงทหารของชาติที่เคยใช้ในพิธีกรรมทางทหารตั้งแต่ ค.ศ.1932

พิธีพระราชทานธงชัยเฉลิมพลให้แก่กรมผสมที่ 21 นับเป็นการเน้นย้ำสถานะ
จอมทัพของพระมหากษัตริย์⁴⁵ และธงชัยเฉลิมพลเป็นธงประจำหน่วยทหารที่ได้รับ
พระราชทานจากพระมหากษัตริย์ นับเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดของทหารที่ทหารทุกคน
จะต้องเคารพสักการะและพิทักษ์รักษาไว้ด้วยชีวิต ความหมายสำคัญของธงชัยเฉลิมพล
มี 3 ประการ คือผืนธง หมายถึงชาติ บนยอดธงบรรจุพระพุทธรูปหมายถึงศาสนา และ
เส้นพระเจ้าของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหมายถึงองค์พระมหากษัตริย์

⁴³ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁴ เทพ บุญตานนท์. (2560). “เพลงมาร์ชทหารกับการสร้างภาพลักษณ์กองทัพผู้ปกป้องชาติ และ
สถาบันพระมหากษัตริย์,” *มนุษยศาสตร์สาร* 17, 2.

⁴⁵ ธงชัยเฉลิมพลมีขึ้นเมื่อ ค.ศ.1891 ในรัชสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ ให้ตรา “พระราชบัญญัติว่าด้วยแบบอย่างธงสยาม ร.ศ.110” พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนด
ลักษณะของธงชัยเฉลิมพลไว้ว่า “พื้นธงเป็นสีต่าง ๆ ตามแต่จะเห็นสมควร แต่ที่มุมบนมีแพรแดงเป็น
รูปธงใดหนึ่งในหกส่วนมีรูปช้างเผือกทรงเครื่องยืนแท่นที่พื้นธง นอกจากธงช้าง มีมุมมีตราสำหรับกอง
ทหารนั้น เป็นธงสำหรับใช้เมื่อมีการรับเสด็จในเวลาพระราชพิธีใหญ่และสำหรับเกียรติยศตามที่จะโปรด
เกล้าฯ ให้รับ และเมื่อกองทหารจะไปปราบศัตรูก็ใช้ธงนี้ไปในกองทัพ”

กล่าวได้ว่ารัฐบาลพยายามสร้างสำคัญของกองกำลังทหารที่จัดตั้งขึ้นใหม่ ให้เป็นที่รับรู้ของประชาชนและข้าราชการโดยทั่วไป กองทัพได้จัดพิธีถวายบังคมลาที่อิงกับพิธีกรรมตามราชประเพณี เช่น การเดินสวนสนามต่อหน้าพระพักตร์ให้แก่เหล่าทหารหน้าพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ท้ายสุดคือการเดินสวนสนามอำลาประชาชนตามถนนราชดำเนินไปถึงสะพานผ่านฟ้า

ภาพที่ 1. ภาพวาดของกรมผสมที่ 21
(ที่มา: หนังสือรุ่น กรมผสมที่ 21, ปกด้านใน)

การแสดงออกซึ่งความสำคัญของกองทัพวนกลับมาใช้พิธีกรรมของราชสำนัก เพื่อเน้นย้ำความชอบธรรม กองทัพได้นำเอาสถาบันพระมหากษัตริย์ขึ้นมาใช้ในการสร้างจิตสำนึกหรืออุดมการณ์ร่วมของประชาชน เพื่อสร้างภาพลักษณ์อันดีของกองทัพต่อประชาชน ใช้วาทกรรมการต่อต้านคอมมิวนิสต์ที่กำลังจะเข้ามาทำลายระบอบการเมืองแบบไทย หากแต่ในช่วงแรกเป็นการใช้ภาพของสถาบันโดยรวม ยังไม่เน้นการเคารพในตัวบุคคลของพระมหากษัตริย์เช่นที่จะเป็นในทศวรรษต่อมา

ในพิธีมีการรับพระราชทานเหรียญเสมาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่นายทหารทุกนาย ลักษณะของเหรียญด้านหนึ่งสลัก “ภปร” อีกด้านหนึ่งสลัก “พระราชทาน ผู้ไปสงครามเกาหลี พ.ศ.2493” ริชาร์ด เอ. รูธ (Richard A. Ruth) อธิบายไว้ว่าทหารไทยในสงครามเวียดนามมีความคลั่งไคล้ในสิ่งบูชา เช่น เหรียญ พระพุทธรูปห้อยคอ และเหรียญพระราชทาน เนื่องจากเชื่อกันว่าสามารถป้องกันภัยที่จะเกิดในสงครามได้ และขนานนามตัวเองว่าเป็น “ทหารชาวพุทธ” (Thai

Buddha) เชื่อมั่นในความดีในการต่อสู้กับศัตรูฝ่ายตรงข้ามหรือคอมมิวนิสต์ ที่ถือว่าเป็น “มาร”⁴⁶ กล่าวได้ว่าความชัดเจนของความชั่วร้ายจากลัทธิคอมมิวนิสต์ในช่วงสงครามเวียดนามนั้นชัดเจนกว่าคอมมิวนิสต์ที่เกิดในสงครามเกาหลี ข้อเสนอที่รัฐทยอยขึ้นมาอธิบายจึงอธิบายจากระดับล่างที่ไม่ใช่ทัศนคติโดยรวมของรัฐซึ่งเป็นไปในลักษณะคล้ายคลึงกันกับทหารอาสาชาวพุทธในสงครามเกาหลี

ต่อมา วันที่ 20 ตุลาคม ทหารกรมผสมที่ 21 ส่วนใหญ่ที่จะเดินทางโดยสารทางเรือในวันรุ่งขึ้น ทำพิธีตรวจพลสวนสนามต่อหน้า ผู้บัญชาการทหารบกที่ถนนหน้าศาลาว่าการกระทรวงกลาโหม เสร็จแล้วเดินแถวอำลาประชาชนตามถนนราชดำเนินสู่สะพานผ่านฟ้า เขตวัง ชาติรี ประกิตนทการเสนอว่าถนนราชดำเนินเป็นพื้นที่เชื่อมต่อระหว่าง “สยามเก่า” คือความศิวิไลซ์ที่ได้รับพระบารมีของรัชกาลที่ 5 ที่นำพาประเทศให้รอดพ้นจากอาณานิคมกับ “สยามใหม่” คือภาพภายหลังเหตุการณ์การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองของคณะราษฎร แต่เมื่อจอมพล ป. ขึ้นรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในสมัยที่ 2 และกลุ่มอำนาจจากฝ่ายอนุรักษนิยมกลับขึ้นมาบีบคั้นทางการเมืองอีกครั้ง สิ่งก่อสร้างแบบ “สถาปัตยกรรมแบบไทยประยุกต์” ตลอดถนนราชดำเนินจึงเกิดขึ้นภายใต้นโยบายชาตินิยมทางวัฒนธรรมของจอมพล ป. ในยุคหลัง ค.ศ. 1947 ซึ่งเป็นกระแสความคิดที่หวนกลับไปสู่แนวทางที่เป็นอนุรักษนิยมมากขึ้น สอดคล้องเป็นอย่างดีกับแนวคิดของ “กลุ่มนิยมเจ้า” ที่สร้างความทรงจำว่าด้วย “ความเป็นไทย” ที่ต้องยึดโยงความสัมพันธ์กับความเป็นไทยแบบจารีตโบราณ มิใช่ความเป็นไทยใหม่แบบยุคคณะราษฎร⁴⁷

การเดินสวนสนามเพื่ออำลาประชาชนของกรมผสมที่ 21 เริ่มตั้งแต่ราชดำเนินไปสู่สะพานผ่านฟ้า ซึ่งเป็นหมุดหมายเน้นย้ำความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ เพราะถนนราชดำเนินและสะพานผ่านฟ้าต่างเป็นความทรงจำที่ฝังรากเกี่ยวกับพระ

⁴⁶ Richard A. Ruth. (2012). *In Buddha's company: Thai soldiers in the Vietnam War*. Chiang Mai: Silkworm Books.

⁴⁷ ชาติรี ประกิตนทการ. (2551). *ความทรงจำและอำนาจบนถนนราชดำเนิน*. กรุงเทพฯ: การประชุม, น. 7.

ปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ไทย และการเดินสวนสนามของทหารที่ไปรบในสงครามเกาหลีเป็นการสร้างความทรงจำร่วมทางสังคมครั้งใหม่โดยมีพระมหากษัตริย์พระองค์ใหม่เป็นจอมทัพไทย⁴⁸ เป็นการนำทหารเข้าร่วมรบในสงครามเพื่อนำพาประเทศไทยให้รอดพ้นจากภัยคอมมิวนิสต์ ดำเนินตามรอยบรรพบุรุษกษัตริย์ โดยนายทหารผู้หนึ่งได้อธิบายว่า

การส่งทหารเข้าร่วมกับทหารพันธมิตรในต่างแดนครั้งนี้ มิได้แตกต่างจาก ในสมัยกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระมหาธรรมราชาซึ่งในขณะนั้นเป็นไมตรีกับพม่าก็ได้เคยให้พระนเรศวร นำกองทัพไทยไปร่วมรบกับพม่าถึงแดนไทใหญ่ และในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ได้เคยส่งทหารไทยไปรบร่วมกับฝ่ายสัมพันธมิตรถึงทวีปยุโรป⁴⁹

รัฐธรรมนูญไทยจะระบุไว้เป็นลายลักษณ์อักษรว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นจอมทัพไทย แต่ลายลักษณ์อักษรหรือข้อกฎหมายนั้นไม่อยู่ในการรับรู้ของประชาชนส่วนใหญ่ พิธีกรรมจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสูงในการแสดงอำนาจของรัฐ เช่นเดียวกับวันสำคัญ อนุสาวรีย์ หรือพิพิธภัณฑ์ที่รัฐกำหนดและสร้างขึ้นเพื่อให้ประชาชนระลึกถึงความสำคัญของวันหรือสิ่งก่อสร้างเหล่านั้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยภายใต้อุดมการณ์ความเป็นชาติที่ผูกพันกับกองทัพ

ความซับซ้อนของพิธีกรรมเป็นเช่นเดียวกันกับความซับซ้อนของความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์และกองทัพที่เกิดขึ้นในช่วงสงครามเกาหลี พระราชอำนาจของฝ่ายขวาถูกรื้อฟื้นและแสดงออกผ่านพิธีกรรมที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์และตำแหน่งของอำนาจออกมาอย่างชัดเจน ยิ่งพิธีกรรมมีความซับซ้อนและยิ่งใหญ่

⁴⁸ อนุสรณ์ทหารผ่านศึกเกาหลี 2493-2497, บทความของ พ.

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, น. 26.

เพียงใด อำนาจความศักดิ์สิทธิ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น การแสดงความจงรักภักดีมากเท่าไรความเข้มแข็งของสถาบันก็มากขึ้นเช่นกัน

สรุป

ช่วงต้นทศวรรษ 1950 รัฐไทยอาศัยวาทกรรมการต่อต้านคอมมิวนิสต์ที่อิงอยู่กับนโยบายของกระทรวงต่างประเทศซึ่งอยู่ในอำนาจของกลุ่มอนุรักษนิยมและได้ผลักดันให้ความเป็นไทยแบบเดิมที่มีพระมหากษัตริย์เป็นแกนหลักของความเป็นชาติกลับมาเป็นคำอธิบายของความเป็นรัฐสมัยใหม่ของไทย ภายใต้บริบทสงครามเกาหลี ซึ่งกลายเป็นรากฐานของแนวคิดชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ที่เข้มแข็งในทศวรรษต่อมา ปัจจัยสำคัญที่เป็นท่อน้ำเลี้ยงหรือผู้ที่เข้ามาสนับสนุนความเป็นไทยแบบชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และอำนาจทางกองทัพ สามารถดำเนินไปในทิศทางเดียวกันได้คือ การสนับสนุนของสหรัฐอเมริกาและการเกิดขึ้นของสงครามเกาหลีทำให้ประเทศเล็ก ๆ ที่ต้องการแสวงหาพื้นที่ทางการเมืองในเวทีการเมืองสมัยใหม่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ต้องออกมาแสดงบทบาทและอัตลักษณ์ของตนเพื่อยืนยันทิศทางทางการเมือง โดยการอิงกับนโยบายของประเทศมหาอำนาจ ซึ่งอเมริกาอาจจะเป็นตัวเลือกที่ดีที่สุดของไทย กล่าวคือ แนวคิดเรื่องต่อต้านคอมมิวนิสต์ของรัฐไทยเพื่อปกป้องระบอบการเมืองที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจึงมีประสิทธิภาพในการเป็นทั้งนโยบายหลักของรัฐไทยทั้งภายนอกและภายใน และสามารถตอบสนองความต้องการของสหรัฐอเมริกาในการหาคู่การเมืองตรงข้ามกับคอมมิวนิสต์ได้ในยุคสงครามเย็น

รายการอ้างอิง

กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด. (2541). *ประวัติการรบของทหารไทย*

ในสงครามเกาหลี. กรุงเทพฯ.

กรม.กองจดหมายเหตุแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *บันทึกผลงานของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ระหว่าง พ.ศ.2491-2499.*

ชาญ อังศุโชติ (บรรณารักษ์). (2540). *จอมพล ป. พิบูลสงครามครบรอบศตวรรษ 14 กรกฎาคม 2540.* กรุงเทพฯ: มูลนิธิจอมพล ป. พิบูลสงคราม.

ชาติรี ประทีตนนทการ. (2551). *ความทรงจำและอำนาจบนถนนราชดำเนิน.* กรุงเทพฯ: การประชุม.

เทพ บุญตานนท์. (2560). *การเมืองในการทหารสมัยรัชกาลที่ 6.* กรุงเทพฯ: มติชน.

ธงชัย วินิจจะกุล. (2556). *กำเนิดสยามจากแผนที่: ประวัติศาสตร์ภูมิกายาของชาติ.* กรุงเทพฯ: คบไฟ.

สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ. (2553). *แผนชิงชาติไทย: ว่าด้วยรัฐและการต่อต้านรัฐ สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ครั้งที่สอง (พ.ศ.2491-2500).* กรุงเทพฯ: พีเพรส.

Kobkua Suwannathat-Pain. (1995). *Thailand's durable premier: Phibun through three decades 1932-1957.* Kuala Lumpur: Oxford University Press.

E.Bruce Reynolds. (2004). Phibun Songkram and Thai nationalism in the fascist era. *European Journal of East Asian Studies.* 3(1), 99-134.

Richard A. Ruth. (2013). *In Buddha's company: Thai Soldiers in The Vietnam War.* Chaing Mai: Silkworm.

เอกสารชั้นต้น หอจดหมายเหตุแห่งชาติ (หจช.)

หจช., กต 2.1/246 เรื่อง พระราชทานธงชาติไทย.

หจช., กต 2.1/25 เรื่อง คำปราศรัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กล่าวแก่ทหารที่ไปรบในนามกองทหารสหประชาชาติ ณ สาธารณรัฐเกาหลี.

หจช., สบ 19.2/18 เรื่อง สคริปต์อัดเสียง วันที่ 1 ตุลาคม ปี 1951.

หจช., สบ 19.2/20 เรื่อง Thailand Today.

หจข., สร 0121.12/3 เรื่อง การรับรองรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลี.
หจข., สร 0201.12/1 เรื่อง สงครามกลางเมืองระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้.
หจข., สร 0201.12/2 เรื่อง Korean National Association.
หจข., สร 0201.12/10 เรื่อง จำนวนเงินที่รัฐมนตรีแต่ละท่านจะบริจาคเพื่อช่วยเหลือใน
การส่งทหารไปช่วยรบเกาหลี.
หจข., สร 0201.12/15 เรื่อง บทความในหนังสือพิมพ์ลอนดอนไทมส์.
หจข., สร 0201.12/23 เรื่อง เชิญไปร่วมเป็นเกียรติยศในพิธีตรวจพลสวนสนาม.
หจข., สร 0201.85/7 เรื่อง บทความในหนังสือพิมพ์ลอนดอนไทมส์.
หจข., สร 0201.85/7 เรื่อง ผู้สื่อข่าวพิเศษประจำประเทศไทยของหนังสือพิมพ์รายวัน
อังกฤษ The Times วันที่ 30 เมษายน ปี 1953.

เอกสารอื่น ๆ

อนุสรณ์สถาน, เอกสารความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือระหว่างรัฐบาลแห่งประเทศไทย
และรัฐบาลสหรัฐอเมริกา.

อนุสรณ์สถาน, หนังสือรันทหารผ่านศึกเกาหลีรุ่น 2.

“พระบรมราชโองการประกาศให้ใช้กำลังทหารเพื่อการรบ,” ราชกิจจานุเบกษา 67, ฉบับ
พิเศษ (22 กันยายน 1950).

บันทึกส่วนตัวของพลโท ชาญ อังสุโชติ เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2532.

รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ครั้งที่ 8/2493 ชุดที่ 1. 22 กรกฎาคม 2493, 36.

Received: May 7, 2019

Revised: October 24, 2019

Accepted: November 29, 2019